

ELŐFIZETÉS:
 jul.—sep. . . 1 frt. 50 kr.
 fél évre . . . 3 " — "
 A lap szellemi és anyagi részét illető minden küldemények a szerkesztőtulajdonosnak küldendők.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

BÁCSKA.

HIRDETÉSI DÍJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr., többzetű hirdetésnél olcsóbb. Nyilttér sora 12 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél 30 kr. A hirdetések VOLF JÓZSEF kereskedése, BITTERMANN NÁNDOR nyomdája és a szerkesztőnél fogadtatnak el.

Egyes szám ára **15** kr.Megjelenik e lap minden **7., 14., 21.** és **28-án**Egyes szám ára **15** kr.

Előfizetési felhívás.

»Bácska« kiadótulajdonosa a »Bácska« eddigi t. c. előfizetőit tisztelettel felhívja, miszerint előfizetésüket megújítani sziveskedjenek.

Az előfizetési díjak ezentul *Bittermann Nándor* nyomdájába küldendők.

A lap közművelődési, közgazdasági és szépirodalmi marad, s e tekintetben igyekezni fog, hogy szeretett megyénk életének hű tükre legyen. Szerkesztője továbbra is Radics György lesz.

Előfizetési díj mint eddig egy évre 6 frt, egy fél évre 3 frt.

Bittermann Nándor

Bács-Bodrog megye bizottmányának évnegyedes közgyűlése Junius hó 24-én 9 órakor d. e.

(Vége.)

A közmunka fele részének, részben az utak kijavítása, részben pedig a folyó évben kiépítendő műutakon leendő felhasználása iránt f. év május hó 30-án 7211. számú körrendelettemmel intézkedtem.

Ezen körrendeletben részletes utasításokat adtam a szolgabíráknak a természetbeni közmunka célszerű felhasználására, és hogy a munka sikeres legyen, azokat utfelügyelők ideiglenes felfogadására is feljogosítottam.

Mióta a közmunka felhasználásáról a megye intézkedik, az idén történt először: hogy a műutak építésére felhasználtatott és már most is egész örömmel jelenthetem, hogy avval teljes sikert értünk el.

A kula-cservenkai uton, az oda rendelt községek kitarató szorgalommal és dícséretre méltó erélylyel teljesíték a munkát, úgy hogy ezen műut földalapja már egy-két nap mulva teljesen kész lesz.

A bogojeva-gombosi műuton már több akadály volt, de azok is leküzdettek, és a községek legnagyobb része, a reá eső munkát vállalkozóknak adta ki, kik is ezen utat, legkésőbb július hó közepéig elvégzendik.

Ezen műutak kiépítése iránt a versenytárgyalást jelen közgyűlés befejezte után azonnal kiirandom, és

reményilem, hogy azok a kedvezőtlen őszi idő beállta előtt teljesen kiépítve lesznek.

A közmunkának az egyes megyei utakon miként történt leszolgálásáról részben magam, részben a kir. építészeti hivatal közegei által meggyőződést fogok szereztetni.

A baja-bikityi utra kiszállított 300 karát ercsi kavics a gazdasági választmány kiküldöttei közbenjöttével átvétetvén, annak ezen utra leendő kiterítése iránt az intézkedések megtétettek.

A zombor-bezdáni műut kijavítási munkálatai is a kedvező idő beálltával egész erélylyel fogamatba vétettek, és annak már egy kijavított szakasza a gazdasági választmány kiküldöttei közbenjöttével át is vétetett.

Tisza és Duna nagymérvű áradásai a közigazgatási közegeknek még ez évnegyedben is sok munkát adtak.

A titeli töltésező egyeslet második és harmadik öblözetei, a folytonos nagy víz folytán annyira átáztak, hogy azok az árvíz által elsodortattak. Ezen átszakadás folytán Mosorin és Vilova községek nagy veszélyben forogtak, de folytonos nagy mérvű védmunkálatok által sikerült azokat megmenteni.

Ezen védmunkálatok megsejmlélése végett magam is a helyszínére rándultam, de miután tapasztaltam, hogy azok okszerűen és kellő erélylyel végeztetnek, teljes megnyugvással haza tértem.

A dunamenti védtöltések is veszélyben forogtak, de azok a szükséges védmunkálatok kellő időbeni és mérvbeni alkalmazása által megmentettek.

A folytonos esőzések által felette megdagadt Mosztonga is nagy gondot adott. A Duna magas vízállása annak Bukinnál való leeresztését meg nem engedé, és így különösen Bács községének egy részét az elborítással fenyegeté.

Egy izben magam is a helyszínén künn voltam és Kohut kir. segédmérnök által az illető szolgabírák közbenjöttével eszközölt átvágásokat megsejmléltem. De miután később az áradás folytán elégteleneknek bizonyultak, Mihelics János tiszti főügyész urat küldöttem ki a helyszínére és őt intézkedési joggal felruháztam. Az ő általa tett intézkedések úgy látszik sikeresek voltak; mert azóta a felsőbb eső községek által hozzám e tárgyban panasz nem tétetett.

A földárja és esőzések által felette megszorodott belvizek is többször igényelték hatósági intézkedést.

A hol lehető volt, azok leeresztése iránt intézkedtem, illetőleg a községek kérelmére szakértőt bocsájtottam rendelkezésükre.

Különösen a Ferenc-esatorna menti községeknél volt szükséges intézkednem; mert a Ferenc-esatorna társulat a már rég idő óta fennálló vízlevezető árkokat betömte, és a vízlevezetést bizonyos díj fizetéséhez kívánta kötni. Ez iránt nálam panasz tétetvén, én a dolog megvizsgálása után, minden oly esetben hol bebizonyult, hogy ezen vízlevezető árkok már a esatornának a jelenlegi társulat által történt átadása előtt fennállottak; ezen vízlevezető árkoknak felnyitását elrendeltem és ezen eljárásról minden egyes esetben a közlekedési ministeriumhoz jelentést tettem, honnan azonban mindeddig mi választ sem nyertem.

A községek belterületén vagy annak közelében levő és így az egészségre ártalmas belvizek leeresztése iránt a járás orvosokat és szolgabírákat utasítám, és azok, a beérkezett jelentések szerint a lehetőségig le is eresztették. Hol azonban nagyobb akadályok vannak, mint például Kulán, ott még csak ezután leszek képes intézkedni.

A közegészségi állapot a lefolyt évnegyedben a következő volt.

A gyermekeknél fellépni szokott ronsoló toroklob az ez évnegyed első havában igen nagy mérvben uralgott, úgy annyira, hogy sok helyt az iskolákat is bezáratni kellett, különösen Almás, Bajmok, Bukin, Gákova, Kisszállás, Madaras, Ó-Becse és Tataháza községekben, mely községekben dacára az erélyesen fogantatott óv- és gyógyintézkedéseknek, még is összesen 127 gyermek halt el.

Örömmel tudathatom azonban a tek. közgyűléssel, hogy jelenleg az említett községekben a ronsoló toroklob teljesen megszűnt.

Megemlítésre méltónak találom, hogy a nmlt. m. k. belügyministeriumnak f. évi 13340. sz. a. a ronsoló toroklob tovább terjedésének meggátlása a szükséges óv- és gyógyintézkedések célszerű és hathatós fogantatása céljából kibocsájtott körrendelete a járási szolgabírák és Zenta város tanácsával gyors eszközzés végett nyomban közöltetvén, a beérkezett jelentések szerint előnt módon haladéktalanul fogantatosított.

Ezenkívül Zenta városában a hártás gégelob uralgott, hol 40 megbetegült gyermek közül 23 meghalt.

Mélykút községében pedig a himlő variola uralgott, és hat hét leforgása alatt 66 megbetegült egyén közül 11 elhalt.

Egyéb járványos és ragályos betegségek elő nem fordultak.

A jelentés felolvasása után Gromon főispán úr szintén szót emel a szolgabírák ellen, az utolsó gyűlésen megrótt, bár meg nem nevezve egy szolgabíró, ez pedig most dicsékszik, hogy ime most ő is híres ember lett.

Az ezüst menyegzői feliratot megköszönő királyi leirat és az ezt kísérő ministeri kézirat felolvastatnak.

Ministeri rendelet olvastatik fel, mely szerint az 1849—1867. években eladott megyei vagyon vételára és kamatai a megyének visszaadnak azon kikötéssel, hogy kamatoztassék a tőke. A 27217 frtot tevő összeg átvételére a házipénztár utasítottatik.

A fegyelmi bírságpénzek hovatfordításáról szóló szabályrendelet jóváhagyása tudomásul vétetik.

Több le- és átirat tudomásul vétetik.

Ez után főpénztárnoknak Bieliczky Gyula, helybealpénztárnoknak Kleiner Fábri megválasztatik. Mindkettő egyhangulag. A hivatalos esküt nyomban le is tették.

A Szabadka-bajai vasutvonal létesítésére a megye 5 évig 10,000 frtot szavaz meg azon vidék közmunkaváltásából.

Több jelentéktelen folyó ügy elintézése után a gyűlés $\frac{1}{4}$ 1 órakor véget ért.

Az állandó színház kérdéséhez.

II.

Cikkem első részében azon szerény nézetemnek adtam egyhelyütt kifejezést, hogy az állandó színházba befektetendő tőkeösszegek után osztalékot, kamatot hozni kilátásba oly ígéret volna, melyet a jövőben — könnyen megérthető okokból — beváltani nem lehetne.

Az én véleményem az, hogy a közönség részvétét inkább oly ígéret által kell az ügynek megnyerni, mely a magán nyereszkedés színezetét magán nem hordja, tehát a színházzal, mint kulturális intézménnyel, mint a művészet csarnokával összeegyeztetetőbb s mely ígéret — legalább a jóhiszemű emberi számítás szerint — teljesíthető is leendő.

Kamat, osztalék helyett helyezzük kilátásba magának a tőkének visszatérítését!

Szerezzük be a fölállításhoz és berendezéshez szükséges összeget *sorsjegyek* útján!

Nekem nem lehet céлом — már csak a hely szűke miatt is, mely e lap keretén belül rendelkezésemre áll az általam ajánlott mód egész részletes tervezetét nyújtani, azért annak csupán főbb vonalaira szorítkozni.

Föltéve, hogy az az óhajítás, mikép az állandó színház maradandó jellegű, monumentalis épület legyen, az intézők és Zombor város közönségének tetszésével találkozik, 100,000 frt beszerzéséhez kibocsátandó lehetne 1000 db 100 frtos sorsjegy, még pedig, hogy a közönségnek lehetővé tétessék azok minél könnyebb beszerzése, megállapítandó volna a tervezetben, hogy a 100 frtos sorsjegyek 10 frtos havi részletekben 10 hó alatt válthatók meg. Ez által alkalom nyújtatnék, hogy a színház fölállításához azok is hozzájárulhassanak, akik tőkevagyonnal nem rendelkezve, a sorsjegy árát egy összegben lefizetni képtelenek lennének.

A sorsjegyek beváltása 30 év alatt volna esz-
közlhető olyformán, hogy az 1000 db sorsjegyből az
első 10 év alatt kisorsoltatnék s beváltatnék évenként
34 drb, a következő 20 év alatt pedig évenként 33
darab.

Ez uton 30 év leforgása alatt mindenki vissza-
kapná befektetendő tőkét s a színház a város tulaj-
donába menne át.

Amint az itt előadottakból kitetszik, azon eset-
ben, ha a sorsjegyek beváltása 30 év alatt szándékol-
tatnék keresztülvitetni, a tőketörlesztésre az első 10
év alatt 3400 frt, a következő 20 év 3300 frt biztos
évi jövedelemre volna szükség.

Kérdés: mi módon lehetne ez összeget előte-
remteni?

A felelet nehéznek látszik. Én megkísérlem meg-
birkózni vele.

Az én véleményem e tekintetben az, hogy a tőke
legnagyobb részét magának a színháznak kellene le-
törlesztenie.

Hogy pedig ezt tehesse, úgy kell annak épített-
nie, hogy jövedelmező legyen.

Ha sikerülne a színházat oly helyen fölállítani,
mely kereskedelmi forgalom tekintetében a jövedelmez-
hetőség biztosítékául szolgálhatna, az épület földszinti
helyiségét úgy kellene berendezni, hogy ott egy étte-
rem s néhány bolt foglalna helyet; — míg a színház
helyiségéül az emelet szolgálna.

Egy épület földszinti részébe — mely épület 80-

90 ezer forintba kerülne — 5 bolti helyiség és egy
étterem könnyen volna berendezhető.

Az étterem évi bérletét csak 500 frtra, a boltok
bérletét egyenként csak 250 frtra számítva, ez uton
várható volna évenként 1750 frt.

Másik jövedelemforrásul szolgálhatna a szintár-
sulatok által fizetendő napibér. Én azt hiszem, hogy
azon esetben, ha a szintársulat előadásanként 8 frtot
fizetne, ez által a szintársulat tulságosan megadóztatva
nem lenne, míg a színháznak, évenként csupán 100 elő-
adást számítva, 800 frt biztos évi jövedelem biztosítatnék.

A tőketörlesztésre fordíthatók volnának továbbá
a rendkívüli jövedelmek.

A pénzügyintézetek itt is, mint mindenütt, az évi
jövedelemből, bizonyára szép összeget adakoznak köz-
célokra.

Tételesenek meg a lépések arra nézve, hogy a
zombori pénzügyintézetek vonják be pártfogásuk keretébe
a színházat s a közcélokra szánt összegből évenként
részteltessek. Ez uton ismét remélhető lenne 400—500 frt.

Rendkívüli jövedelmek közé tartoznék továbbá az
állandó színház tőketörlesztésére rendezendő bál, hang-
verseny, műkedvelő színi előadások stb. jövedelme, mely
évenként 400—500 frtra mérsékelten szintén föltehető.

Magától érthető természetesen, hogy ez utóbbi
jövedelemforrás előállításának azok fáradozásának és ügy-
buzgalmának mérvétől függ, kiknek kezébe a színház
ügye letéve leend.

Kitartással, ügyességgel s egyszerűséggel az álta-

T Á R C A.

SZEGEDEN ÁT.

Jegyzetek úti naplóból.

Vinter Károlytól.

(Folytatás és vége.)

II.

1879. jun. 4.

Alig hangzott el a vízben álló templom óráján a
4 órai harangszó, én már ismét a Tisza népes tölté-
sén járkáltam.

Ha korán kelünk s egy napon sokat látunk vagy
teszünk, látjuk csak be, hogy életünk jó részét el-
alusszuk, melyet ébren sokkal jobban tölthetnénk.

Átmentem Uj-Szegedre. A népkonyha ugyan még
néptelen volt s csak a tisztára mosott nagy főző edé-
nyek ásitoztak a nagy tűzhelyen. E mellett pedig a
kétfülű nagy bográcsok tátongtak.

Elképzeltem — minő tarka vegyülék fog itt majd
11 órakor összegyűlni, ha az edények bő tartalma ki-
osztatni fog.

Elképzeltem, mennyi áldást mondanak itt az éhe-
zők a segítő emberbarátokra s a nemes hölgyekre.

Jól esett meggyőződnöm, hogy ebben az önző vi-
lágban mégis csak van elég könyörületes szív is.

Sokkal tarkább képek vonultak el azonban sze-
meim előtt, midőn a népkonyha melletti barakkokon
mentem keresztül, hol ezrenként vannak összezsufolva
azon szerencsétlenek, kiket az ár mindenöktől meg-
fosztott s most kénytelenek itt vesztegleni.

Mondhatom, ember ember hátán van itt, és min-
denkinek csak annyi hely jutott, hogy ülni, állni vagy
feküdni birjon.

A barakkok előtt posvány, mögöttük ólak. Ments'
Isten, hogy ezen túlszűfolt helyiségek fészkévé váll-
janak ragályos betegségeknek.

A belépőt szívesen fogadják a barakkokban s ha
a bennlakókkal szóba állunk, ki sem fogynak a sok
beszédből. Van erre elég anyag, a szegedieknek bőven
kijutott minden roszbul.

Ezután ismét csónakra szálltam. Bejártam azon
az egész alsó várost s a barátok néptelen kolostorá-
nak hüvös folyósóján, egy kis pihenőt tartottak embe-
reim.

E városrészben még nagyobb a pusztulás mint
a felső városban, csak hogy a szél a háztetőket itt nem
hordta úgy szét mint egyebütt. Tisztán kivehető az

lam előirányzott mérsékelt összegnél nagyobb is lesz előteremthető.

Összegezve az eddig előirányzott tételeket és pedig:

a) az évi bérletet az épület földszinti helyiségéből	1750 frt.
b) a színészek által fizetendő	800 frt.
c) a pénzintézetektől várható	500 frt.
d) a jótékonycélu előadásokból remélhető	500 frt.
	összesen 3550 frt.

évi jövedelem önámítás nélkül várható, ez által pedig az évi törlesztések által szükségelt összeg fedezve van.

Ami végre az épület javítási költségeinek s adójának előállítását illeti, erre nézve úgy hiszem a város áldozatkészségére számítani lehet.

A város a 30 év leteltével értékes épület tulajdonosává válnék. Saját érdekéből s a közügy előmozdítása szempontjából mindenesetre hozhat annyi áldozatot, hogy az adó és a javítások költségeinek viselését magára vállalja.

Ismétlem, hogy jelen cikkemmel nem irányt akarom adni a kezdeményezők gondolkodásának, szándékának — csupán egyéni véleményt nyilvánítottam.

Ha az általam javaslatba hozott mód megérdemli a gondolkozóba vételt, gondolkozzanak felette azok, kiknek befolyása, tevékenysége az állandó színházat létrehozhatja.

Mocsári Béla.

utcák melyeken végig halad a csónak, hirmondónak azonban egy ház sem maradt bennök.

Nyolc ezer ház romjai mellett elhaladni; szívrendítő látvány!

Következett az alföldi pálya töltésének s az azon folyó nagyszerű munkálatok megtekintése.

A városházától csónakon lehet (az az kell is) az indóházig menni. Dorozsma s az algyői hid felé beláthatatlan az ártér.

Ma a víz véglegesen el lesz zárva a várostól, s kezdetét veheti ezentul a szivattyuzás.

Erős deszkafal, cölöpökhöz csavart kereszt gerendák választják el a város területét a több mértföldnyire elterülő ártértől.

A cölöp sorok közé Öthalomról hajón hordják a sárga földet.

A munkálat, szakértők véleménye szerint is, kitünő.

Kerületi közgyűlés június 19-én Adán.

(Vége.)

17. Ó-Becse községe megsürgetendő, hogy az adó visszafizetések — melyek tévesen rovattak a kerületre — iránti megkereséseket legfeljebb 30 nap alatt intézze el, különben a k. megbízásából kénytelenítették az elnök bírólaga az ügyet a község rovására rendezni.

18. Spiczner János tartozásából mennyit fizetett ki, adjon kimutatást a pénztárnok a legközelebbi gyűlésnek.

19. Az adai rk. hitközség kérvénye vétetett fel; állítólag földrengés által megrongált templom helyreállítására szükséges kiadás pótlásához bizonyos összeg (tízezer frt) hozzájárulását kéri. Nem lévén a kerületnek mobil s azonnal kiadható pénze 18 szótöbbséggel a kérvény elejtetett.

20. Korhetz kérvényével azon okból, mert a kedvező feltételeknek nem tett eleget, elutasított.

21. Predraskiné számára kérelmezett 50 frt. könyörödomány megtagadtatott.

22. Zagoricza nyugdíj-kérvényével elutasított, azonban törlesztési engedélyt nyert.

23. A kibocsájtott rendelet szerint Kuszli kérvénye figyelmen kívül helyeztetett.

24. Jegyző-pénztárnok mellé egy hónapra munkagyorsítás tekintetéből egy írnok szavaztatott meg.

25. Dudás zentai, Karakás moholyi, Mihályi ó-kanizsai közs. jegyzők kinevezettek számvevőkül.

Lengyelország felosztásának kül- és belokai.

— Történelmi tanulmány. —

Városhy Tivadar-tól.

Belokok.

3. §.

A liberum veto és következményei mellett a vallási viszályok, a trónvillongások és a fényezés.

(Folytatás.)

András rendjének csillogó fényétől elkapatva, homályba borítá saját nevét, becsületét. Inkább menthető az agg koronagy Braniczky János Kelemen, ki midőn megtudá Repnin Miklós terveit, elhagyta Varsót, magával vivén hazája menthetlen pusztulásának szomorú tudatát.

Mindezekkel azonban Repnin nem volt megelégedve; ő nem leigáznai, hanem végkép tönkretenni kívánta úrnője parancsára a nemzetet.

Radomban 1767. június 23-án mindkét szövetségt. i. a katolikusok és dissidensek szövetsége összejött, hol orosz szuronyok befolyása alatt a két conföderationak egyesülni kellett; a katolikusoknak előre is el kellett ismerni a dissidensek jogait és elfogadni az orosz garantiát a lengyel alkotmány épen tartására nézve.

26. Jankovits A. úr egy évre újból megválasztott elnöknek.

(A kerületi tiz község szívós láncának kapasa oly helyen van, hogy az fel nem lelhető, (?) habár évek előtt szétválási, vagyon-osztási közóhajnak — melyről most szó sincs, — nem egyszer adott kifejezést a közgyűlés, a felesleges régibb kerületi, most meg községi kiadások megkímélése, a ker. községek nagykorúsítása tekintetéből.)

Irodalom.

Hunyadi költemények. Szerkesztette Városov Mihály. Nagy-Kanizsa, 1879. Ára?

Ily cím alatt egy 242 lapra terjedő kötet fekszik előttünk, mely a Hunyadi család költői dicsőítését tűzte ki céljául. A könyv három szakaszra oszlik. Az első Hunyadi Jánossal, a második Hunyadi Lászlóval, a harmadik Hunyadi Mátyással foglalkozik. A szerkesztő, bejárva a magyar költői irodalom mezejét, összeszedte azon szellemi termékek javát, melyek összeségükben alkalmasak arra, hogy az olvasó a három Hunyadi életéről, működéséről és haláláról teljes képet szerezhessen magának. A költemények száma körülbelül százra rúg, közel 50 szerzőtől, kik között legjelesebbjeink, így Kazinczy, Berzsenyi, Kisfaludy Károly, Vörösmarty, Czuczor, Garay, Tompa, Petőfi, Arany és mások nevével találkozunk. Maga a szerkesztő, Városov Mihály, tizenkilenc költeménnyel van képviselve, melyek a kitűzött célnak derekasan megfelelnek.

A mi egy, a Hunyadiak dicsőségét zengő költe-

ményfűzér összeállításának értékét illeti, úgy e vállalatnak teljes elismeréssel kell adóznunk. A Hunyadiak neve még mindig élénk emlékezetében van a hálás magyar népnek és ha anyagi hasznót és élvezeteket hajhászó korunkban egy irodalmi vállalat a régi dicső időknek és ezek önfeláldozó, hazafias bajnokainak emlékezetét törekszik ébren tartani és fokozni a közönségben, úgy kétségkívül dicséretes munkára vállalkozik. Szívvel ajánljuk tehát e gyűjteményt a művelt közönség, különösen pedig az ifjúság figyelmébe.

Pestalozzi válogatott paedagógiai munkáinak Zsengeri Samu által eszközölt magyar fordításából ismét megjelent egy füzet, — és pedig az első kötet III-ik füzeté, mely a „Hogyan oktatja Gertrud gyermekeit“ című harmadik rész folytatását hozza.

Az életre való vállalatot újból hathatósan ajánljuk a tanügyi embereinek.

Arany János prózai dolgozatai. Budapest, 1879.

Ezen nagybecsű dolgozatok a m. tud. Akadémia könyvkiadó vállalata által, — mint az I-ső sorozat 1879-ki illetményének egyik kötete — bocsáttattak közre. Ezen ajándékért a nemzet nagy hálával tartozik az Akadémiának. Olyan írónak, mint Arany, minden sora becses, akár versben, akár prózában legyen az írva. Hogy e nagy szellemnek, kire méltán büszkék lehetünk, költeményeit nem olvasta, nem ismeri oly mértékben a magyar közönség, mint ezek érdemelnék, az elég szomorú dolog. Nem csak a külföld, de — fájdalom — akárhány magát intelligensnek tartó magyar ember sem tudja, hogy a jelenkor legnagyobb ballada-íróját a magyar nemzet vallja magáénak.

Ha már így legnagyobb élő költőnknek kötött beszédü termékeit sem méltatja eléggé a közönség, hogyan lehetne akkor föltenni róla, hogy Arany prózai dolgozatait fogja olvasni? Pedig van ám ezek kö-

Ezen garantia volt egyik főpont, melyre Katalin támaszkodott. Mert ha szeszélye úgy hozta magával, a legcsekélyebb ok nélkül is fegyveres erővel támadhatta meg az országot, a midőn a nemzetnek azon gúnyt is el kellett tűrnie „engem hívtatok föl alkotmányotok kezeseül, jöttem kötelességemet teljesíteni.“¹⁾

Legkritikusabb helyzetben volt a király. Elhagyatva a nemzet legnagyobb részétől, vagy a conföderációhoz kellendett csatlakoznia, vagy pedig leköszönnie; mindkettő egyaránt vészes volt a hazára; vészes volt, ha ő is Repnin karmai közé kerül; vészes, ha leköszönése által csak zavartabbá tette volna az állapotokat; ez utóbbit már rég megtette volna, ha, mint mondá, hazafiúi szeretete nem tiltotta volna épakkor elhagyni a hazát, midőn legnagyobb veszélyben volt; végre is az előbbire határozta el magát s a conföderációhoz csatlakozott. Ezután Radzivill 1767. okt. 5-én Varsóba összehívta az országgyűlést, a hol a dissidenseknek adott szabadalmaknak törvényre kellett emeltetniök; és az a különös, hogy míg máskor egyhangúság kívánta, tott a törvények hozatalára, most egy a primás, 9 tanácsos és 18 követből álló bizottságra biza-

tott az egész ügy; mert jól látta Repnin, hogy egyhangú szavazattal nem fogja keresztülvinni tervét.

Lengyelországban még nem halt ki azoknak száma ekkor, kik a haza javát szívükön hordozzák. Így a többi között XIII. Kelemen pápa buzdítására Soltyk Kajetán krakói püspök határozottan ellentmondott Repninnek és az egyhangúságot követelte. Erre a krakói püspök 1767. okt. 13. és 14-ike közti éjjel a király szeme láttára saját palotájából több társával Zalusky József kijowi püspökkel, Rzenduski Venzel krakói vajdával Sziberiába Kalugába toloncoltatott¹⁾ azon ürügy alatt, hogy azt az ország nyugalma föltétlenül megkívánja.

Ily dictatori hatalmat gyakorolt Repnin a vallás köpenye alatt; ily barbar módon bánt a nemzettel, hogy végpusztulását kárörvendve lássa.

A királynak az országgyűlésen a legkeserűbb szemrehányást kellett eltűrnie; viharos ülések tartattak egymás után; a katolikus főurak közül sokan izgató beszédek közt mutattak a száműzöttek üres helyeire s fenyegetések közt kívánták azok visszahívását; mert — mint mondák — nélkülök tanácskozni sem akarnak.

¹⁾ Staatsveränderungen I. köt. 163. l.

¹⁾ Lelevel Geschichte S. Aug. 23. l.

zött nem egy értekezés, mely minden magyar embert érdekelhetne. Ha mellőzzük is a *birálatokat*, melyek speciális jelentőségüknél fogva nem minden embert érdekelhetnek, ha mellőzzük is a nagy írónak egyik-másik, költőnkéről, egyik-másik irodalmi termékünkről szóló tanulmányait — minők a „*Bánk-bán tanulmányok*“, az „*Irói arcképek*“, „*Zrínyi és Tasso*“ — érdekesek lesznek minden magyar emberre nézve azon tanulmányok, melyek „*A magyar verselésről*“ szólnak. Ezek alapvető dolgozatok, melyeket Arany még az 50-es években tett közzé. Szólnak a *nemzeti versidomról* és a *magyar asszonánacról*. Egyetemes érdekűeknek neveztem ezen dolgozatokat, mert kulcsot adnak legédesebb, legdrágább kincsünk, a nemzeti irodalom valódi megértéséhez. A politikai irodalom gyári termékeinek majdnem kizárólagos élvezetére szorítókozó jelenkori nemzedéknek meg kellene már egyszer emlékeznie a nemzeti költészetről is, mert ez volt nemzetiségünk megmentője a leggyászosabb időben, ez ébresztette és szította a nemzeti lelkesedést az elkorcsosodás időszakában, ebben — és nem a politikai pártvitákban — nyilatkozik a nemzet lelke, legbensőbb, minden ellentétet kiegyenlítő, egységes jelleme.

Hogy van nekünk eredeti költői rhythmusunk, mint van eredeti zenénk és táncunk, azt sokáig nem tudta az idegen versidomok utánzásában elmerült magyar. Végre mégis csak visszatértünk költészetünk egyedül természetes, soha ki nem apadó forrásához, a népköltészethez, melyben olyan férfiak, mint Arany, felismerték az eredeti magyar rhythmus lüktetését és melyet mintául véve irták azután valóban nemzeti zamatú költeményeiket. Aranynak itt érintett dolgozatai annál becsesebbek, mivel a magyar versidom rhythmusát párhuzamosan tárgyalják a magyar zene rhythmusával — a mint hogy e kettőt egységes jellemnél

A király végre annyiban engedett, hogy a száműzötteket visszahivatta, s hogy 70 követ vegyen részt a dissidensek ügyében; az országgyűlést 1768. febr. 1-éig elnapolta; addig is Repnin tanácskozott a külföldi hatalmak képviselőivel s íme itt ismét alkalma nyílt az orosz befolyásnak utat nyitni, — a mennyiben a hatalmak képviselőivel együtt elhatározták, hogy az ország nyugalmanak biztosítása miatt 40 ezer orosz tartózkodjék a köztársaság területén és pedig a köztársaság költségén.

1768. febr. 1-én a bizottság által hallatlan önkény folytán elfogadtatott 1767. nov. 19-iki javaslat került tárgyalás alá, mi szintén az orosz barbarismusról tanuskodik, mert Repnin termében orosz szuronyok cikkázása mellett voltak kénytelenek aláírni a javaslatot az egyes bizottsági tagok.

A béke Orosz- és Lengyelország között 9 cikkben állapított meg; nevezetes a béke azért, mert Oroszország későbbi eljárása alkalmával alávaló csalásának bebizonyítására hozható föl. Így a többi közt megújított az 1686-iki békeszerződés, melynek alapján egymás tartományainak fenállása garantírozott. A dissidensek jogaikba helyeztetek; hivatalokat viselhettek és ügyeik az orosz cárné ótalmába ajánlta-

fogva — egymástól elválasztani nemcsak nem volna szabad, de tulajdonkép nem is lehet.

A fentcímzett kötetet ismételve ajánljuk a művelt közönség figyelmébe.

Bergmann Agost.

Mohol 1879. június 28-án.

Megfogja a „Bácska“ tek. szerkesztősége engedni, hogy a becses lapja 22-ik számában „Tanítói gyűlés Hegyesen“ cím alatt megjelent közleményre, mely épen egy pár fontosabb pontjában erősebb, és részben némely érdeklettek könnyen félrevezető tévedéseket tartalmaz, helyreigazító észrevételeimet megtegyem s azok közlésére becses lapjában egy kis helyet kikérjek. *)

Megjegyzem, hogy ezt távul- és magasabb helyről érkezett figyelmeztetésre teszem; — ezért ily későn.

Tévesen írja ugyanis a nevezett „tanítói-gyűlés“ közlője először, hogy jövőben a nagygyűlésekre írásban kidolgozandó tételek feltevésére egy 3 tagu bizottság neveztetett ki, — miután ama bizottság csak egy a legközelebbi közgyűlés elé terjesztendő pályatétel szerkesztésével lett megbizva.

Mit is igen jó lesz a „tanítói gyűlés“ névtelen közlőjének, ki aligha nem épen ama 3 tagu bizottság-

*) Szívesen engedünk tért minden felvilágosítás részére; azonban nem láttunk az egészben „crimen“ tul s gyűlés közlő tisztelt barátunkról épen nem tesszük föl, hogy szándékosan akart volna valakit is félrevezetni, mert tollát tudtunkkal mindig az ügyszeretet vezérli.
Szerk.

tott Lengyelország határai biztosítva legyenek. A mi pedig az ország jövő sorsára döntő volt, az anyi bajt okozott liberum veto és szabadkirályválasztás megtartatott. Ezen határozathozatal után az országgyűlés és az általános szövetség 1768. márc. 5-én feloszlott.

Azt lehetne következtetni, hogy az általános béke helyreállott, de csalatkozunk. A katolikus párt oly lépésre engedte magát ragadtatni, mely az országot ismét zavarok, belviszályok, véres háborúknak tette színhelyévé. Az intentió, melyből kiindultak, helyes volt, és a nagy férfiak hazafiúi érzetéhez méltó; utolsó végső hősi küzdéssel igyekeztek segíteni a mindinkább mélyebben sülyedő hazán; elvül tüzték ki maguknak az orosz befolyás megszüntetését és így a haza függetlenségét.

1768. február 29-én Tulawski József warkai starozta 3 fiával és két unokaöcsésével Potocki Ferenc kijovi vajda, Krazinski Mihály, Rozani Kázmér úr s többen megalapíták e célból Barban, Podoliának egy kis városkájában, a szövetséget, melyhez maga a krakói püspök is csatlakozott; a szövetség főmarsallja Krazinski Mihály lett. A szövetségnek nemes intentiója kitűnik ama lélekemelő beszédből, melyet Pulawski tartott a conföderatióhoz.

(Folyt. köv.)

nak egyik érdemtelen tagja, — mihez tartás végett — tudomásul vennie.

Hasonló tévedésben van a „tanítói gyűlés“ írója a közleménye 7-ik pontjában érintett pályadíjat illetőleg Ugyanis: nem a választmány adta tételek legjobbja leendő pályadíj-nyertes, hanem egy a fentebb említett 3 tagú bizottság által szerkesztendő pályatétel, melyet úgy, mint a mű terjedelmét és elkészítésének határidejét a közgyűlés fogja kitűzni. A pályamunkák közül aztán az abszolút becsesel bíró legjobb mű fogja a választmány által javaslatba hozandó s a közgyűlés által elfogadandó, vagy legjobb belátása szerint szabadon kitűzendő pályadíjat elnyerni.

Igy és nem másképp végzett ezek felől a Hegyesen tartott tanítói (egyl. vál.) gyűlés, mit midőn egyedül a tiszta igazság érdekében megjegyezni bátorkodnám maradtam tisztelettel

Németh Antal

a „Bács-Tiszavidéki r. k. tanító
egylet“ jegyzője.

Ó-Kanizsa, 1879. június hóban.

Ama kegyessége, melynélfogva szives volt eddig közleményeimnek becses lapjában helyet adni, fölbátorít engem a nagyérdemű olvasó közönséget a következőkről értesíteni:

Folyó hó 9-ikén ejtetett meg a II-od orvos, az állatorvos és az adorjáni esküdtnök választása. Közvetlenül a választás előtt az egészségügyi bizottság tartott rövid tanácskozmányt, a pályázók folyamodványainak átvizsgálása, illetőleg ajánlattevés végett. Az egyik (egészségügyi bizottsági) tag indítványozza, hogy a t. szolgabíró úr kéressék meg a II-od orvos-választás elhalasztása végett azon oknál fogva, hogy több egyén folyamodhassék. Ezen indítvány huzamos eszmecsere után elfogadtatott. Miután a II-od orvosi állomásra csak három folyamodott, kik mindannyian képesítvék, az egészségügyi bizottság mind a hármat e községi képviselőtestület nagyrabecsült figyelmébe ajánlja. A bizottság az állatorvosi állomásra pályázók folyamodványait is átvizsgálta és hét képesített pályázó közül hármat a községi képviselőtestület pártfogásába ajánl. — Ezután a t. szolgabíró úr elnöklote alatt közs. képviselő testület gyűlést tartott. Az elnök t. szolgabíró úr, miután a közs. képviselőtestületet a hármas kijelölésre felhívta, a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

Mindenekelőtt az egészségügyi bizottság tanácskozmánya jegyzőkönyvét olvastatja fel. Az első pontnál sajnálatát fejezi ki, hogy az egészségügyi bizottság kérelmét meg nem hallgathatja, mert az elhalasztás ellen leginkább az harcol, hogy a népet nem lehet újra a dolog időben becsődíteni, annál is inkább, mert a II-od orvos választása úgy is már másodízben hirdettetett ki és semmi törvényes ok nincs, a mi miatt azt el kellene halasztani; sőt ellenkezőleg miután a meghirdetés törvényes módon történt, a nép miatt okvetlenül szükséges megejteni a II-od orvos választást. A t. szolgabíró úr ezen felszólalása után az egészségügyi bizottság jelentése a pályázók folyamodványairól és ajánlattevése a candidatióra vonatkozólag felolvastatván, a hármas kijelölés ugyan úgy történt, mint azt az egészségügyi bizottság javaslatba hozá. — Ezután t. szolgabíró úr felolvasván mind a

három állomásra jelöltek neveit, a választók felkiáltással Freund Józsefet II-od orvossá továbbá Kutsera Jánost állatorvossá, adorjáni esküdtté pedig Ladóczki Pált választá meg.

A t. szolgabíró úr tapintatos eljárásáért, kifoghatatlan türelméért, fáradhatatlan ügybuzgalmaért, melyet már többször is volt szerencsénk tapasztalhatni, legmélyebb köszönetüket nyilvánítják ki a választók.

Nemesak e hármas választás ösztönzött engem e rövid közleményem megírására; hanem kedves kötelességemnek tartom nyilvánosságra hozni, hogy az ó-kanizsai műkedvelő-társulat oly nagy mérvben tesz életrevalóságáról tanúságot, miszerint elfoglaltságom nem engedi, hogy oly gyakran és azonnal tolmácsa lehessenek a közönség tetszés — nyilvánításának, mint a mily gyakran és hamar az mulatva tanítani iparkodik.

Május havában a „Tolone“ és „A Mama“ című darabok kerültek színre. A szereplők közül dicséretet érdemelnek: Kertész K. Irma úrnő, Székely Erzsébet úrnő, Keresztesi Ilka k. a., Mihály Sándor, Herz Ede, Balogh Gyula urak.

Június 2-án a „Cigány“ került színre. A szereplők közül az elsőség Lábdy István urat illeti. Kiváltak játéka által még Székely Erzsébet úrnő, Ócskai Hermina és Gergey Mariska kisasszonyok.

Június hó 15-ikén három vigjátékot adott elő az ókanizsai műkedvelő társulat a helybeli kórház alapjára. Az első szakaszban és az első vigjátékban ily címmel a „Nőgyűlölő“.

A II-ik szakaszban és vigjátékban „Miért nem házasodik meg a sógor?“ E kényes kérdésre pompásan megfelelt Szerdahelyi Sándor úr, feltüntetvén saját szórakozottságát, egyszersmind utalva azon sok bajra, melylyel a házaset jár, melynek árnyoldalait Ócskay Hermina k. a. és Mihály Sándor úr szokott jó játékkal mutatták be.

Ezután a III-ik szakaszban a Choristát Ócskay Mihály úr adta elő. Fellépésével egyszerre megnyerte a közönség osztatlan tetszését. Hangja erős soprán. Játéka kitűnő volt; miért is a közönség részéről rokonszenves tapsokban részesült.

Végre IV-ik szakaszban és III-ik vigjátékban a „Véletlen“ ben Keresztesi Ilka k. a. szép és nemes játékaival, Mihály Sándor érthető előadásával, Balogh Gyula megnyerő modorával nagyon megelégedhetett a közönség, mely tetszését tapsvihar által igen sokszor nyilvánítja.

A mint sajnáltuk, hogy Székely Erzsébet úrnőt a műkedvelők legkitűnőbbjét el kelle vesztenünk: úgy sajnáljuk, hogy Balogh Gyula jeles műkedvelőnk körünkől távozni fog. Fogadja távozásával köszönetünket azon sok élvezetes percekért, melyeket nekünk jeles játékaival nyújtott.*)

Kiváló tisztelettel

Somogyi.

Különféle.

Táborszky és Parsch budapesti zeneműkereskedésében megjelent: Székesfehérvári kiállítási emlék. (1. Fehérváron szép az élet. 2. A kis leány kertjébe. 3. Piros, piros, piros. 4. Csingilingi. 5. Ez a kis lány jól vigyázzon szívére. 6. Recepice haj!). Csárdás, zongorára szerkeszté, Ellenbogen Adolf. Ara 80 kr.

Geresch János leányát Emma k. a. t. folyó hó 1-én vezette oltárhoz Schnur apatini tanító. Az új házaspárnak sok szerencsét kívánunk.

Gyászeset. Özv. Jeszenszky Károlyné született

*) Tárgyhalmoz miatt késett eddig.

Szerk.

Mártonfi Karolina f. é. július 3-án délután 1 órakor hosszas betegeskedés után jobblétre szenderült. Elhunytát fájdalommal telt szívvel gyászolják gyermekei: Jeszenszky Dezső és neje sz. Szalay Fanni, Károly, Irén Ida és Berta; továbbá fivérei: Mártonfi Endre nejével és gyermekeivel, és Mártonfi Károly; unokahugai: Vladár Lina férjezett Kopesik Mártonné és Vladár Lujza férjezett Plachy Jánosné; számos rokon és ismerős. A megboldogult hült tetemei folyó évi július 5 én d. e. 10 órakor fognak az ág. evang. egyház szertartása szerint a szt. Rókushoz címzett temetőben örök nyugalomra tétetni. Béke hamvaira.

Tűz. Junius hó 28-án reggeli 6 órakor Apatin m. városában tűz ütven ki, 7 ház melléképületeivel valamint két kis gyermek is, kik egyik házba a szülők által bezárva valának, a lángok martaléka lön.

Gyilkosság. Vasárnap jun. hó 29-én szelencse külváros egyik kisebb kocsimájában vígan mulattak s táncoltak a legények, de mivel csak folyton rendeltek és huzattak, a cigányt pedig nem fizették, a cigányok közül egy megtagadta a szolgálatot, mire rövid szóváltás után a legények elszéledtek. Éjjel után azonban, midőn a cigány hazafelé ballagot, elvárta őt egy sarkon az ott mulatozó legények közül két kőműves és akkorát ütött a rosszat nem sejtő cigány fejére, hogy az rögtön szörnyet halt. — Az elhunyt 8 árva gyermeket hagyott hátra.

Bortyosky Péter sztanisitsi lakost m. hó 27-én

délután ismeretlen tettesek a zombori határban agyonütötték és pénzétől megfosztották. Holtteste saját kocsiján fekve, a gákovai uton találtatott meg.

F. hó 4 és 5-ike közti éjjelen a sztanisitsi sorompó közelében két városi esendőr az őrjárat alkalmával három gyanus egyén és egy kocsira bukkant. A csendőrök felszólításaira revolver lövésekkel feleltek és a csendőröket veszélyesen meg is sebesítvén elmenekültek. — Miután a gyilkosságok és rablások napról-napra szaporodnak a város határában, igen üdvös lenne szigorúbb intézkedésekhez folyamodni azok meggátlására.

Alórlirt a maga és a rokonság nevében forró köszönetet mond mindazoknak, kik megjelenésükkel anyja özv. Jeszenszky Károlyné szül. Mártonfi Karolina temetésén, részvétüket nyilváníták. Zombor 1879. jul. 7-én.

Jeszenszky Dezső
helybeli gymn. tanár.

Felelős szerkesztő: RADICS GYÖRGY.

Laptulajdonos s kiadó: Bittermann Nándor.

Hirdetés.

Sárkány Lázár bajai gyógyszerész óhajt egy jóházból való 4—5 osztályt végzett fiút gyakorlatul felvenni; az illetők nála jelentkezzenek.
2—1.

HIRDETÉSEK.

A n z e i g e.

In meiner Seifensiederei sind zu billigsten Preisen zu erhalten.

1. Beste Kernseife. — 2. Echte Segediner Seife. — 3. Schwarze Seife diverser Art auch in Tafeln. — 4. Talgkerzen verschiedener Sorte. — 5. Apollo-Stearin Kerzen. — 6. Parfume Seifen aller Gattung. — 7. Soda höchstgrädig. — 8. Laugen in diverser Gradstärke. — 9. Feinste Stärke. — 10. Petroleum. — 11. Vorzüglich geläuterten Talg zum Maschienegebrauch. — 12. Allerlei Fetten werden für Seife, Kerzen etc. ausgetauscht.

Lieferungen werden in großen und in kleinen, für Stadt und Land prompt besorgt.

Zombor 25. Juni 1879.

3—2.

Andreas Pekanovits
Seifensiederei.

BILINI SAVANYUVIZ.

Nagymérvű szénsavas szikeny tartalmánál fogva (10000 súly részletben 33.6339) minden németföldi savanyuvizek között határozottan az első helyet foglalja el, s kitűnő hatással bír a vérnek lugany savasítására, sikeresen működik a gyomorégés, gyomorgöres, gyomorhurut, az ugynevezett hűgysav, diäthese, fővény, hűg és vesekövek ellen; hasznos szolgálatot tesz a köszvény, idült esuz, idült hólyag- és tüdőhurut, epekövesülés, máj-elzsirosodás, nyálkás aranyér és görvélykór ellen, mint azt **Billroth Dittel, Ultmann, Ivanchich** stb. tanárok sokszor eléggé elismerték. **De mint felfrissítő s kellemes ital is, bor és cukorral, vagy gyümölesszörppel keverve napról-napra nagyobb tért foglal el a bilini savanyuviz.**

Főraktár:

ÉDES KUTY L.

magyar királyi udvari ásványviz-szállítónál Budapesten, Erzsébettér 7. szám.

Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben, ugyszintén vendéglőkben is.

10—6.